

REPUBLIKA SLOVENIJA

DRŽAVNI ZBOR

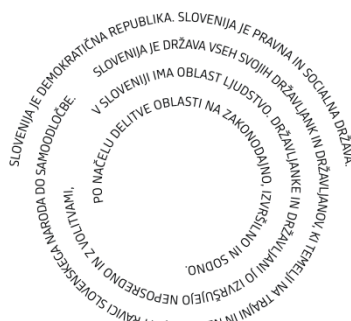
Raziskovalno-dokumentacijski sektor

Mladinske politike

Primerjalni pregled (PP)

Avtorica:

mag. Mojca Pristavec Đogić

Št. naročila: 19/2020

Datum in kraj: Ljubljana, 8. 6. 2020

Kontakt:

Raziskovalno-dokumentacijski sektor:
mag. Tatjana Krašovec, vodja, tatjana.krasovec@dz-rs.si

Raziskovalni oddelek:
mag. Igor Zobavnik, vodja, igor.zobavnik@dz-rs.si

Gradivo ne predstavlja uradnega mnenja Državnega zbora!

1. Uvod

»Mladinska politika je strategija, ki jo izvajajo javni organi z namenom, da se mladim omogočijo priložnosti in izkušnje, ki podpirajo njihovo uspešno vključevanje v družbo in jim omogočajo, da so aktivni in odgovorni člani svojih skupnosti ter akterji sprememb.« (COE: [Svet Evrope CM/Rec \(2015\) 3](#)).

Podatki številnih raziskav kažejo, da so mladi na sodobnih trgih dela vedno bolj marginalizirani. Obstaja namreč velika verjetnost, da je mlad človek brezposeln, ali da dobi manj varno obliko zaposlitve. Pri mladih obstaja tudi večja verjetnost za prejemanje nizkih plač in so v nezavidljivem položaju pri ustvarjanju družine in doma. Vse to vpliva tudi na njihovo participacijo v drugih sferah družbe.¹ Na splošno evropska mladina ne deli ravni blaginje generacij pred njimi. Raziskave kažejo, da imajo mladi občutek nižjega socialnega statusa, in da jim oblikovalci politik niso omogočili participacije v družbi in formalni politiki. Slednje je glede na dostopne podatke med drugim močno povezano tudi z etnično pripadnostjo, družbenim slojem in stopnjo izobrazbe ter geografsko lego znotraj države. Veliko vlogo torej igra dejstvo, od kod posameznik izhaja, njegove življenjske okoliščine in izobrazba (Pollock G. in Hind E., 2017).

Skrb za participacijo mladih v družbi v času drastičnih demografskih sprememb se odraža tudi v dokumentih Evropske unije. Vsebina prve točke [Resolucije Sveta o prenovljenem okviru za evropsko sodelovanje na področju mladine](#) (2010-2018) se na primer glasi:

»Mladi, tako ženske kot moški, imajo odločilno vlogo pri soočanju s številnimi socialnoekonomskimi, demografskimi, kulturnimi, okoljskimi in tehnološkimi izzivi ter priložnostmi, s katerimi se Evropa in njeni državljani srečujejo danes in s katerimi se bodo srečevali tudi v naslednjih letih. Za uresničitev ciljev evropske lizbonske strategije za rast in delovna mesta si je treba bistveno prizadevati za socialno in poklicno vključenost mladih žensk in moških, obenem pa spodbujati osebni razvoj, socialno kohezijo in aktivno državljanstvo.« (Eur-lex, spletna stran).

Cilj EU je razširiti okvir politik, da bi z njimi dosegli predvsem mlade z manj priložnostmi, ob hkratnem zavedanju, da je doseganje »participacije mladih v družbenem in političnem življenju vse večji izziv glede na vrzel med mladino in institucijami.« (Pollock G. in Hind E., 2017; str. 1 in 2). Mladi, ki so marginalizirani, bolj verjetno doživljajo družbo kot nekaj, kar je ločeno od njih, občutijo nezadovoljstvo s tradicionalnimi družbenimi strukturami in institucijami ter se manj verjetno počutijo opolnomočene za vključitev v družbo (Pollock G. in Hind E., spletna stran).

Evropska komisija je maja 2018 v sporočilu z naslovom [Angažiranje, povezovanje in opolnomočenje mladih: nova strategija EU za mlade](#) opozorila na medgeneracijske neenakosti:

»Prvič po drugi svetovni vojni obstaja resnično tveganje, da bo današnja mlada generacija slabše preskrbljena kakor njihovi starši. 29 % mladih v starosti od 16 do 29 let je izpostavljenih tveganju revščine ali socialne izključenosti, 11,6 % mladih v starosti od 15 do 24 let ni zaposlenih, se ne izobražuje ali usposablja (populacija NEET), 15,9 % mladih v tej starostni skupini pa je brezposelnih, kar je dvakrat višja stopnja brezposelnosti kot pri splošni populaciji. Socialno-ekonomsko izključenost spremlja izključenost iz demokratičnih procesov. Prikrajšani mladi so na splošno manj aktivni državljani in manj zaupajo institucijam.« (Eur-lex¹, spletna stran).

---

¹ Evropska komisija je leta 2015 objavila ugotovitev, da do trga dela najtežje dostopajo manj izobražene mlade ženske, v starostnem obdobju med 18. in 24. letom (Pollock G. in Hind E., 2017).

EU spodbuja oblikovanje mladinskih politik na podlagi načel aktivne udeležbe in enakega dostopa do priložnosti v sinergiji z drugimi politikami, namenjenimi mladim, kot sta na primer izobraževalna in zaposlitvena politika. Več desetletij oblikovanja usmeritev in priporočil je v državah članicah na splošno spodbudilo nekatere spremembe politik in zakonodaje ter prispevalo h krepitvi vloge mladinskih organizacij (Eur-lex1, spletna stran).

V nalogi na kratko predstavljamo mladinske politike v izbranih državah (Hrvaška, Italija, Nemčija, Romunija, Švedska). Izpostavljamo predvsem, kdo je na različnih nivojih oblasti v državi odgovoren za oblikovanje in implementacijo mladinskih politik, kakšne so te politike, akterje na področju mladinskih politik ter oblike in načine financiranja politik za mlade. Podatke smo črpali predvsem s spletnih strani nacionalnih in mednarodnih organizacij, pristojnih za mladinske politike, ter drugih relevantnih virov, dostopnih na svetovnem spletu.

2. Mladinska politika v izbranih državah EU

V dokumentu [Osnove mladinskih politik](#), ki sta ga v partnerstvu izdali Evropska komisija in Svet Evrope, so navedene oporne točke za učinkovito oblikovanje in izvajanje mladinskih politik:

- določitev vladnega organa za mlade - organa, ki vodi, usmerja in usklajuje delo;
- jasno opredeljene skupine upravičencev – na primer s starostnimi razredi in/ali skupinami, ki jih posamezni ukrepi politike želijo doseči;
- konkretna in pregledna strategija in akcijski načrt ter mehanizmi spremljanja in evalvacije izvedbe, kar omogoča bodoče izboljšave politik;
- informacije, opredelitev različnih potreb različnih skupin mladih, raziskave in statistični podatki ter empirične informacije;
- vizija, ki mlade obravnava kot vir in ne problem ter mlade podpre in opolnomoči, da razvijejo potencial in prispevajo k skupnosti;
- prepričanje v vrednost in možnosti omogočanja smiselne participacije mladih v političnih procesih, pri delovanju mladinskih organizacij in v življenju skupnosti;
- medsektorski pristop, s katerim se združuje različne sektorje javnih politik, ki imajo pomembno vlogo v življenju mladih;
- ločena (namenska) sredstva za trajnostno in namensko financiranje ter izvajanje mladinskih politik;
- povezovanje akterjev na lokalnih, regionalnih in nacionalnih ravneh, pri čemer so določene njihove pristojnosti in odgovornosti, v okviru katerih se iščejo poti za sodelovanje, usklajevanje in partnerstvo;
- skladnost z mednarodno prakso ob upoštevanju standardov, priporočil in dobrih praks (EC/COE, spletna stran).

EU je v strategiji Evropa 2020 priznala neenakosti, s katerimi se soočajo mladi, in oblikovala ciljno usmerjene ukrepe za povečevanje možnosti mladih za polno integracijo v družbo. V zadnjem desetletju, dveh, je bilo narejeno veliko analiz, katerih namen je bil prepoznavanje, odpravljanje ali pojasnjevanje prepada med mladimi in politiko. V poročilu Evropske komisije iz leta 2015 z naslovom Njihova prihodnost je naša prihodnost: Mladi kot akterji sprememb, je zapisana ugotovitev, da so mladi na splošno nezadovoljni s trenutnimi demokratičnimi sistemi, ki jih pogosto izključujejo iz sistema odločitev, ki vplivajo na njihovo življenje zdaj in v prihodnosti. Med mladimi je zaznati tudi občutke nemoči in marginalizacije mladih volivcev, zaradi česar prihaja do dojemanja, kot da so politični sistemi zaprti za mlade in je posledično le malo možnosti za učinkovito poseganje mladih v politične procese. Med razlogi, ki so jih mladi naštevati za nizko politično angažiranje, so med drugim: majhno zanimanje za politične procese (in njihovo poznavanje), zapletenost teh procesov, nizka raven zaupanja v politike,

ki jih dojemajo kot osebe, ki koristijo sami sebi ter rastoči cinizem demokratičnih institucij. Podatki so razkrili tudi, da politiki ne zagovarjajo političnih tem, ki jih izpostavlja trenutna generacija mladih, kar posledično vodi v že omenjeni občutek prezrtosti in marginaliziranosti (Pollock G. in Hind E., 2017).²

Nova Strategija EU za mlade za obdobje 2019-2027 je namenjena opolnomočenju mladih v Evropi in kreptvi njihove vloge pri oblikovanju politik. Temelji na treh ključnih stebrih:

- angažiranje: spodbujanje mladih k udeležbi v demokratičnem življenju;
- povezovanje: združevanje mladih iz vse EU in zunaj nje, da se spodbudi prostovoljstvo, učna mobilnost, solidarnost in medkulturno razumevanje;
- opolnomočenje: podpiranje opolnomočenja mladih s kakovostjo, inovacijami in priznavanjem mladinskega dela.³

V Resoluciji ob novi strategiji je zapisano, da naj države članice in Evropska komisija, upoštevajoč svoje pristojnosti, med drugim črpajo iz 11 evropskih ciljev mladih in to vizijo vključujejo v vse ostale politike in agende, kjer je to primerno:

1. Povezati EU z mladimi - spodbujati občutek pripadnosti evropskemu projektu med mladimi in graditi most med EU in mladimi, da bi ponovno pridobili zaupanje in povečali participacijo.
2. Enakost vseh spolov - zagotoviti enakost vseh spolov in spolno občutljive pristope na vseh področjih življenja mladih.
3. Vključujoče družbe - omogočiti in zagotoviti vključitev vseh mladih v družbo.
4. Informacije in konstruktivni dialog - zagotoviti, da imajo mladi boljši dostop do zanesljivih informacij ter podpirati njihovo sposobnost kritičnega vrednotenja informacij ter njihovo vključevanje v konstruktivni dialog.
5. Mentalno zdravje in dobro počutje - doseči boljše duševno zdravje in odpraviti stigmatizacijo težav z duševnim zdravjem ter tako spodbujati socialno vključenost vseh mladih.
6. Korak naprej za podeželsko mladino - ustvariti razmere, ki bodo mladim omogočale uresničitev svojega potenciala na podeželju.
7. Kakovostna zaposlitev za vse - zagotoviti dostopen trg dela z možnostmi, ki vodijo do kakovostnih delovnih mest za vse mlade.
8. Kakovostno učenje - povezati in izboljšati različne načine učenja, da se mlade pripravi na soočanje z izzivi stalno spreminjajočega se življenja v 21. stoletju.

---

² Zato se mladi, kadar želijo, da je njihov glas slišan, vse pogosteje obračajo na nekatere participativne oblike izražanja, kot so demonstracije, protesti, podpisovanje peticij in bojkotov. Mladi takim dejanjem pripisujejo nove pomene in na novo definirajo svojo tradicionalno vlogo. Poleg tega so interesne skupine, zagovorniške koalicije ali mediji alternativa političnim strankam kot sredstvo izražanja. Po mnenju nekaterih avtorjev raziskav med mladimi smo priča razvoju različnih alternativnih mobilizacij, ki jih pogosto poganjajo družbena omrežja. Vse večje je zanimanje za oblike neposredne, participativne in deliberativne demokracije, katerih cilj je navadnim državljanom zagotoviti večji vpliv na politični proces, izven tradicionalnih in hierarhičnih poti. Te spremembe načinov političnega udejstvovanja so povezane z novimi dojemami državljanstva. Z novimi oblikami političnega angažiranja in sodelovanja mladi čutijo, da bolj neposredno in učinkovito vplivajo na politične odločitve (Pollock G. in Hind E., 2017).

³ Veliko avtorjev različnih raziskav o mladih za zmanjšanje ovir in povečanje stopnje participacije mladih v družbi izpostavlja predvsem tri prijeme:

- povečanje zastopanosti mladih s pomočjo priljubljenih medijskih in internetnih platform ter oblikovanje močnejših demokratičnih študentskih organizacij;
- spodbujanje angažiranja mladih v politiki in javnih politikah s poudarkom na »grass-roots« organizacijah, ki se lahko neposredno povežejo z mlado generacijo;
- podpiranje kreativne inovativnosti in prostovoljskih dejavnosti ter usposabljanje za socialno podjetništvo (Pollock G. in Hind E., 2017).

9. Prostor in participacija za vse - okrepiti demokratično participacijo in avtonomijo mladih ter zagotoviti namenske prostore za mlade na vseh področjih družbe.
10. Trajnostna zelena Evropa - ustvariti družbo, v kateri so vsi mladi okoljsko aktivni, izobraženi in sposobni ustvarjati spremembe v svojem vsakdanjem življenju.
11. Mladinske organizacije in evropski programi - zagotoviti vsem mladim enak dostop do mladinskih organizacij in evropskih mladinskih programov in s tem graditi družbo, ki temelji na evropskih vrednotah in identiteti ([Ur. l. EU, C456](#), spletna stran).

V nadaljevanju predstavljamo, kdo in kako mladinske politike oblikujejo in izvajajo v petih izbranih državah EU.

2.1 Hrvaška

Na Hrvaškem v kategorijo mladih spadajo osebe, stare od 15 do 30 let. Njihovo družbeno opolnomočenje je eno temeljnih ustavnih načel, ki se naprej odraža v določilih različnih predpisov, dokumentov, delu svetovalnih organov in v zagotavljanju finančne podpore organizacijam civilne družbe, ki izvajajo dejavnosti za in z mladimi.

2.1.1 Pristojni organi

Na Hrvaškem je za razvoj mladinske politike pristojno Ministrstvo za demografijo, družino, mladino in socialno politiko. V okviru ministrstva deluje Služba za mladino in prostovoljstvo ([Služba za mlade i volonterstvo](#)), v okviru katere deluje Oddelek za mlade, ki med drugim izvaja dejavnosti, povezane z razvojem in promocijo javnih politik in strategij za mlade. Ministrstvo pripravlja zakonske predloge, strategije in druge akte, oblikuje politike za mlade, izvaja ukrepe v skladu s predpisi in nacionalnimi dokumenti ter pripravlja poročila o implementaciji enega pomembnejših strateških dokumentov - Nacionalnega programa za mlade. V zadnjem nacionalnem programu za sedemletno obdobje je poudarek predvsem v izboljšanju delovanja organov državne uprave in javnih zavodov, ki s svojim obsegom in pristojnostmi prispevajo k zadovoljevanju potreb mladih ljudi in k dvigovanju kakovosti njihovega življenja in učinkovitejšo socialno integracijo.

S sklepom vlade o ustanovitvi Mladinskega sveta ([Savjet za mlade Vlade Republike Hrvatske](#)) je vlada dobila medvladno svetovalno telo, katerega naloga je sodelovati pri razvoju mladinske politike. Sestavljajo ga predstavniki pristojnih organov državne uprave, predstavniki organov lokalnih in županijskih samouprav, znanstvenih in izobraževalnih ustanov ter predstavniki mladinskih združenj in mladinskih organizacij. Mladinski svet spremlja delo ministrstev in drugih organov državne uprave pri izvajanju, spremljanju in vrednotenju mladinskih politik, ki so v okviru njihovih pristojnosti, spremlja razvoj mladinskih združenj, daje priporočila za razvoj mladinske politike na lokalnih, županijskih, nacionalni in na evropski ravni ter spremlja in se odziva na družbene razmere, ki so pomembne za mlade. Zakon o svetovalnih odborih za mlade ureja ustanovitve mladinskih svetov tudi na nižjih nivojih upravljanja. Cilj zakona je sodelovanje mladih pri odločanju in vodenju javnih zadev, ki so zanimive in pomembne za mlade, aktivno vključevanje mladih v javno življenje, informiranje in posvetovanje v enotah lokalne in županijske samouprave. Tudi ti mladinski sveti so ustanovljeni kot svetovalni organi, njihova naloga pa je spodbujanje in zagovarjanje pravic, potreb in interesov mladih na lokalni in županijski ravni (ECPRD 3978, spletna stran).

2.1.2 Nacionalni program za mlade

Po izteku Nacionalnega programa za mlade za obdobje od 2014 do 2017 je Ministrstvo za demografijo, družino, mladino in socialno politiko začelo pripravljati nov dokument za mlade za obdobje 2020–2024. Splošni cilj Nacionalnega programa za mlade bo ustvariti pogoje za razvoj potenciala mladih, dvig kakovosti njihovega življenja in optimizirati njihovo socialno vključenost.

Delovna skupina, ustanovljena za pripravo nacionalnega programa za mlade, sestavljena iz predstavnikov organov državne uprave, mladinskih združenj in organizacij, znanstvenih in izobraževalnih ustanov, delodajalcev in sindikatov ter nekaterih drugih deležnikov, je že določila področja novega nacionalnega programa:

- izobraževanje, znanost in vseživljenjsko učenje;
- zaposlovanje in podjetništvo;
- aktivna udeležba mladih in trajnostni razvoj skupnosti;
- socialna vključenost;
- zdravje in šport;
- mladi na podeželju;
- kultura;
- delo z mladimi;
- mladi v evropskem in svetovnem okolju.

Za vsako strateško področje je delovna skupina prek ožjih delovnih teles pripravila predlog ukrepov in dejavnosti, predlog nosilca in partnerjev pri njihovem izvajanju, roke za izvedbo ter kazalnike za preverjanje rezultatov. Ministrstvo je na podlagi osnutka strateških področij pripravilo celoten dokument, ki je bil aprila 2019 predstavljen delovni skupini, ki ga je podprla z večino glasov.

V skladu z vladnimi smernicami je ministrstvo izvedlo postopek uskladitve osnutka z nosilci predlaganih ukrepov in partnerji pri izvajanju - s pristojnimi organi državne uprave. Po zaključku omenjenega postopka je bilo 21. januarja 2020 za 20 dni odprto posvetovanje o osnutku z zainteresirano javnostjo. Tako ima širša javnost in mladi sami dodatno priložnost, da predlagajo nove rešitve izzivov, s katerimi se srečujejo mladi.

Po posvetovanju je dokument poslan v mnenje predlaganim nosilcem ukrepov in partnerjem, po prejemu vseh mnenj pa bo poslan vladi v sprejem. Pričakovani čas za pošiljanje dokumenta v sprejetje vladi je bil konec prvega četrtertja 2020 (MDOMSP, spletna stran).

Nacionalni program za mlade na Hrvaškem praviloma vključuje široka priporočila županijskim in lokalnim oblastem, ki pa se lahko same odločijo, ali in katerih področij mladinske politike se bodo lotili. V svojih strateških dokumentih se nekatere županijske in lokalne oblasti odločijo posebej osredotočiti na delo z mladimi, številne pa nudijo nekakšno obliko podpore lokalnim mladinskim organizacijam, običajno v obliki donacij in javnih površin za mladinske dejavnosti (EACEA Croatia, spletna stran).

Glede na vsebino preteklega Nacionalnega programa za mladino (2013–2017) je cilj dela z mladimi na Hrvaškem prispevati k osebnemu in družbenemu razvoju mladih, jih podpirati pri ustvarjanju in vzdrževanju kakovostnih osebnih in družbenih odnosov, mladim ponuditi možnosti za neformalno učenje in jih opolnomočiti kot aktivne udeležence v družbi in pri odločanju. Uradnih predpisov o vrstah dejavnosti, ki se štejejo za delo z mladimi/mladinsko delo, ni, vendar se tradicionalno nanašajo na različne dejavnosti neformalnega izobraževanja, prostovoljstvo, mednarodne izmenjave, vrstniško izobraževanje, prostočasne dejavnosti, dejavnosti, usmerjene v socialno vključevanje, zdravje in preventivo, dejavnosti varstva okolja in dejavnosti, usmerjene v aktivno participacijo mladih, obveščanje in svetovanje.

Nacionalni strateški dokumenti, katerih vsebina se navezuje na mlade, običajno priznavajo več glavnih kategorij izvajalcev dela z mladimi. Vključujejo lokalne in županijske mladinske informacijske in svetovalne centre, mladinske klube, mladinske centre in mladinske organizacije. To so skoraj izključno pobude civilne družbe, vendar je tudi vedno več javnih izvajalcev mladinskega dela (mladinski klubi in mladinski centri, ki jih ustanovijo lokalne ali županijske oblasti) (EACEA Croatia, spletna stran).

2.1.3 Mladinske organizacije

Mladinske organizacije imajo na Hrvaškem dolgoletno zgodovino, ki sega predvsem v čas po drugi svetovni vojni. Znale so mladinske delovne akcije, v okviru katerih so mladi prispevali k (ponovni) izgradnji državne infrastrukture (ceste, jezovi, mostovi, železnice...) in družbe na splošno. Hkrati se je močno spodbujalo angažiranost mladih v različnih kulturnih, športnih, prostoraških in tehničnih organizacijah ter dejavnostih, ki so koristile mladim v procesu socializacije in oblikovanja veščin. Po hrvaški razglasitvi neodvisnosti leta 1991 je sledilo pet let državljanske vojne. Med vojno in takoj po njej so različne organizacije in pobude civilne družbe vzpostavile široko protivojno kampanjo, ki je pozivala k miru. Protivojno akcijo je sprožilo in izvedlo na tisoče mladih mirovnih aktivistov. Na območjih, ki so bila prizadeta in razdeljena zaradi vojne, so (večinoma prostovoljci) organizirali številne aktivnosti, povezane s pozivanjem k miru, zaščiti človekovih pravic in medijskim aktivizmom. Vse naštetu predstavlja temelje sodobnega mladinskega organiziranja na Hrvaškem, ki se je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja dogajalo izključno znotraj civilne družbe. Ob podpori mednarodnih donatorjev so se mladinske organizacije razvijale predvsem v smeri neformalnega (mladinskega) izobraževanja in nudenja podpore mladim, da se vključijo v ukrepe za krepitev skupnosti in razvijajo svoje vodstvene sposobnosti. Začelo se je širjenje mladinskih organizacij in pobud na področju umetnosti, kulture, varstva okolja, družbene integracije itd. To je leta 2002 pripeljalo do ustanovitve [Hrvaške mreže mladih](#) - platforme za izmenjavo in zagovorništvo najpomembnejših mladinskih organizacij v državi.

Od takrat mladinske organizacije in različne organizacije civilne družbe, ki delujejo z in za mladino, širijo svoje programe in delovanje. Hkrati so okrepile tudi svojo vlogo in postale so nadzorniki, zagovorniki in partnerji v procesih oblikovanja politike. Za trenutni razvoj delovanja mladinskih organizacij na Hrvaškem je značilna močna naravnost k zagovarjanju profesionalizacije mladinskega dela (*professionalization of youth work*).⁴

Ustanovitev, pravni status, dejavnost, registracijo, financiranje, premoženje, odgovornost, spremembo statusa ali prenehanje združenja kot pravne osebe ureja Zakon o združenjih, ki pa ne opredeljuje združenj glede na vsebino. V okviru mladinske politike in v skladu z Nacionalnim programom za mlade se mladinska organizacija šteje za pravno osebo, registrirano po prej omenjenem Zakonu o združenjih. Njen namen je delo z mladimi v skladu s statutom organizacije. Praviloma so člani organov upravljanja teh organizacij mladi, stari od 15 do 30 let (ECPRD 3978, spletna stran).

2.1.4 Financiranje mladinske politike

Vlada Republike Hrvaške na koncu vsakega leta pripravi predlog državnega proračuna za naslednje leto in ga pošlje v sprejetje v parlament (*Sabor*). Predlog vključuje tudi postavko za izvajanje mladinske politike. Poleg tega pa se finančna sredstva za izvajanje Nacionalnega programa za mlade zagotavljajo tudi na podlagi Odloka o merilih za določitev upravičencev in o načinu razporejanja dela prihodkov iz skladov državne loterije. Vlada Republike Hrvaške odlok sprejme v začetku vsakega leta za tekoče leto.

Na podlagi razpisa za zbiranje predlogov za projekte, usmerjene v mlade, je bilo v letu 2018 iz proračuna financirano 72 projektov v okviru 9 prednostnih področij:

- Aktivna participacija mladih v družbi (16 projektom je bilo skupno dodeljenih 1.000.000 HRK);⁵
- Regionalni info centri (4 projekti so skupno prejeli 457.000 HRK);

---

⁴ Projekt SEEYW (*Supporting Evidence-based Education of Youth Workers*) naj bi v letu 2020 sprožil postopek razvoja poklicnih in kvalifikacijskih standardov za poklic mladinskega delavca. To bo omogočilo razvoj formalnega in neformalnega programa izobraževanja in usposabljanja za mladinske delavce in nadaljnjo profesionalizacijo tega področja.

⁵ EUR 1 = HRK 7,5845 oz. HRK 1 = EUR 0,1318 (ECB, spletna stran; zajeto 25. 5.2020).

- Lokalni info centri (7 projektov je skupno prejelo 435.000 HRK);
- Mladinski klubi (8 projektom je bilo skupno dodeljeno 500.000 HRK);
- Mladinski centri (5 projektov je skupno prejelo 430.000 HRK);
- Usposabljanje za (socialno) podjetništvo in samozaposlitev (10 projektom je bilo skupno dodeljenih 700.000 HRK);
- Mladi z NEET statusom⁶ (5 projektom je bilo skupno dodeljenih 415.000 HRK);
- Mladi na podeželju (10 projektov je skupno prejelo 843.000 HRK);
- Lokalni in regionalni mladinski programi (7 projektom je bilo skupno dodeljenih 457.000 HRK).

Skupna vsota za projekte v letu 2018 je znašala 5.237.000 HRK (nekaj manj kot 700.000 EUR) (EACEA Croatia, spletna stran).

Glavni cilji zgoraj navedenih razpisov so bili:

- spodbujanje mladih, da prevzamejo in izvajajo vlogo aktivnega državljana na različnih področjih družbenega življenja in pri reševanju posameznih težav v družbi;
- ozaveščanje mladih o njihovih pravicah in možnostih ter o programih in storitvah, ki so jim na voljo v lokalnih skupnostih;
- spodbujanje organizacij civilne družbe ter enot lokalne in regionalne samouprave k izboljšanju pogojev za zadovoljevanje potreb mladih.

Ciljne skupine razpisa so bile med drugim brezposelni mladi, mladi s statusom NEET in mladi na podeželju (EACEA Croatia, spletna stran).

Organizacije za mladinsko delo oz. delo z mladimi na Hrvaškem nimajo stabilne finančne podpore za svoje delo. Zato so se prisiljene javljati na in izvajati čim več projektov, da si zagotovijo osnovna (skoraj izključno enoletna) sredstva za izvajanje svojih dejavnosti. Ker ne obstaja institucionalna ali dolgoročna programska podpora mladinskim organizacijam, te delujejo predvsem preko kratkoročnih projektnih dejavnosti in pod vplivom prednostnih nalog različnih donatorjev in razpisov (EACEA Croatia, spletna stran).

2.2 Italija

V Italiji termin »mladina« nima enotne zakonske opredelitve in se razlikuje glede na posamezna področja uporabe. Spodnja starostna meja mladoletniške populacije je na splošno določena na 14 let, tako na nacionalni ravni kot tudi na ravni dežel, medtem ko se zgornja starostna meja razlikuje glede na posamezno zakonodajo in ciljne skupine sprejetih ukrepov (Nacionalni inštitut za statistiko (ISTAT) je na primer vzpostavil informacijski sistem #Giovani, kjer se zbirajo podatki o mladini v starostnem obdobju od 15 do 34 let).

Italijanska ustava določa, da mora država s sprejetjem ustreznih predpisov in ukrepov zaščititi mlade. Zakonodajna pooblastila so dodeljena vladi, deželam in avtonomnim regijam. Na nacionalni ravni pravni sistem trenutno ne predvideva posebnega krovnega zakona o mladini. Zakone na področju mladih je ob upoštevanju določil ustave, obstoječe evropske in mednarodne zakonodaje ter Nacionalne mladinske strategije (več o njej v nadaljevanju) sprejelo vseh 13 dežel in avtonomni regiji.⁷ Italijanske mladinske politike torej temeljijo na pristopu od spodaj navzgor.

⁶ NEET status: *Not in Education, Employment, or Training* (osebe, ki niso vključene v sistem izobraževanja, zaposlitve ali usposabljanja).

⁷ Podrobneje o deželnih mladinskih zakonih na spletnem naslovu: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/12-national-youth-law-italy>.

2.2.1 Pristojni organi

Formalno je organ, pristojen za mladinske politike in strategijo na nacionalni ravni, predsednik vlade. Ta pa lahko odgovornost prenese na drug politični organ in to v praksi tudi stori. Od septembra 2019 ima pooblaščen organ za mladinske politike položaj ministra. Za izvajanje in usklajevanje strategije je tako odgovoren Urad za mladinske politike in splošne družbene dejavnosti ([*Dipartimento per le Politiche Giovanili e il Servizio Civile Universale*](#))⁸, ki se v okviru vlade ukvarja s promocijo in povezovanjem vladnih aktivnosti pri zagotavljanju izvajanja mladinskih politik in upravlja program splošnih družbenih dejavnosti ([*Servizio civile universale*](#)).

Oddelek neposredno upravlja z delom sklada, ki je namenjen izpeljavi javnih natečajev za različne projekte, ki so odprti za mladinske organizacije in civilno družbo. Del sredstev sklada, dodeljen deželam in lokalnim vladam, se upravlja z ločenimi sporazumi med uradom in posameznimi deželami ter med uradom, Nacionalnim združenjem občin (*Associazione Nazionale dei Comuni Italiani* - ANCI) in Zvezo provinc (*Unione delle Province d'Italia* - UPI). Oddelek lahko podpiše tudi sporazume z Nacionalnim mladinskim svetom, Nacionalno agencijo za mladino in drugimi subjekti, ki izvajajo aktivnosti v korist mladih.

2.2.2 Nacionalna strategija

Vsako leto po posvetovanju z deželami, regijami in lokalnimi oblastmi nacionalna vlada določi prednostne naloge mladinske politike. Letna strategija temelji na večletnih smernicah delovanja. Na primer v zadnjih petih letih je strategija podprla predvsem ukrepe v korist mladih talentov in boj proti stiski mladih. Strategija je sprejeta v okviru Skupne konference (*Conferenza Unificata*), ki jo sestavljajo vlada, dežele, avtonomni regiji Trento in Bolzano, Nacionalno združenje občin in Zveza provinc. Ta omogoča dialog o mladinski problematiki med različnimi akterji oblikovanja politike, ki temelji na načelih sočasne pristojnosti in subsidiarnosti. Zato osrednja vlada, dežele in avtonomne regije sodelujejo pri pripravi mladinske zakonodaje, lokalne oblasti, tretji sektor (več o tem v nadaljevanju) in mladinske organizacije pa aktivno sodelujejo pri njenem oblikovanju od spodaj navzgor in pri njenem izvajanju (EACEA Italy, spletna stran).

Od leta 2006 dalje do danes je Nacionalni sklad za mladinsko politiko financiral ukrepe za spodbujanje:

- neformalnega izobraževanja;
- dostopa mladih do trga dela, vključno z razvojem zagonskih podjetij in mladinskega podjetništva;
- socialne vključenosti in posebnih ukrepov, namenjenih marginaliziranim in ranljivim skupinam;
- participacije in pravic mladih;
- kulturnih dejavnosti in razvoja talentov;
- preprečevanja odvisnosti;
- prostovoljstva in dostopa do mednarodnih in evropskih programov in projektov (EACEA Italy, spletna stran).

V letu 2019 pa so bile določene naslednje prednostne naloge nacionalne mladinske politike:

- socialna vključenost;
- participacija;
- podpora avtonomnosti mladih;
- zdravje in preventiva ter ukrepi proti novim oblikam zasvojenosti;
- ustvarjalnost in kultura (EACEA Italy, spletna stran).

---

⁸ Urad je podporni organ predsednika vlade.

2.2.3 Mladinske organizacije

Mladinske organizacije v Italiji so del tako imenovanega tretjega sektorja, ki je bil pred kratkim tudi pravno urejen (zakonodajna uredba št. 117/2017 - [Codice del Terzo settore](#) - TSC), z namenom oblikovanja homogenega in avtonomnega pravnega okvira prostovoljstva in statusa prostovoljcev. V tem sektorju številne prostovoljne organizacije delujejo na različnih področjih, ki med drugim spodbujajo trajnostni razvoj, mladinsko delo/delo z mladimi in izobraževanje. Prostovoljne organizacije in združenja so po novem kvalificirani kot »agencije ali subjekti tretjega sektorja«, za katere se na primer zahteva neprofitnost, obveznost priprave bilance stanja, prepoved delitve dobička in prerazporeditev premoženja v primeru prenehanja delovanja.

Tudi sodelovanje med mladinskimi organizacijami in javnimi organi je bilo urejeno precej pred kratkim. Z Zakonom o proračunu za leto 2019 je bila namreč odobrena ustanovitev Nacionalnega mladinskega sveta ([Consiglio Nazionale dei Giovani](#)) kot svetovalnega in predstavniškega organa, katerega naloge so spodbujanje participacije mladih pri političnem, družbenem, gospodarskem in kulturnem razvoju. Hkrati je bil iz proračuna ministrstva za gospodarstvo in finance v ta namen ustanovljen poseben sklad (200.000 €). Nacionalni mladinski svet je bil ustanovljen v okviru Nacionalnega mladinskega foruma, ki je z zakonom priznan kot edina nacionalna platforma italijanskih mladinskih organizacij (več kot 75 organizacij, ki predstavljajo približno 4 milijone mladih).

Po ureditvi t.i. tretjega sektorja so bili ukinjeni parcialni viri financiranja prostovoljnih organizacij in združenj, sredstva, namenjena temu sektorju, pa so bila prenesena na posebno postavko izdatkov na ministrstvu za delo in socialno politiko (programu »Tretji sektor (povezovanje, prostovoljno delo in družbeno udejstvovanje) ter družbena odgovornost podjetij in organizacij«) (ECPRD 3978, spletna stran).

2.2.4 Financiranje mladinske politike

Od leta 2006 mladinske politike v glavnem financira Nacionalni sklad za mladinsko politiko. Cilj sklada je spodbujanje pravic mladih do kulturnega in poklicnega usposabljanja, integracije v družbo, vključno z dostopom do stanovanja in posojil. Sklad vsako leto dobi sredstva na podlagi Zakona o proračunu. Leta 2019 je bilo za nacionalne, deželne in lokalne aktivnosti dodeljenih več kot 37 milijonov €.

Del nacionalnih aktivnosti je finančno podprtih iz drugih posebnih namenskih skladov, na primer Mladinskega kreditnega sklada in Jamstvenega sklada za hipoteke za prvi dom.

Od leta 2013 sredstva iz Akcijskega in kohezijskega načrta (ACP) in drugih nacionalnih skladov financirajo dejavnosti/ukrepe v višini več kot 100 milijonov €. Načrt na nacionalni ravni koordinira Urad za mladinske politike in splošne družbene dejavnosti, izvaja pa se v pokrajinah na jugu Italije. S sredstvi ACP sta bila izvedena dva razpisa:

- Mladi za družbo (*Giovani per il sociale*), namenjen socialni vključenosti mladih od 14. do 35. leta;
- Mladi za povečanje vrednosti javnih dobrin (*Giovani per la valorizzazione dei beni pubblici*), namenjen urejanju prostorov za mlade v obnovljenih javnih zgradbah.

Glavni nacionalni programi, ki se financirajo iz Nacionalnega sklada za mladinsko politiko, so:

- Ferment (*Fermenti*) - financiranje socialnih in kohezivnih mladinskih podjetniških pobud s trajanjem 18 mesecev, ki jih predlagajo mladi med 18. in 35. letom starosti in so namenjene izboljšanju življenjskih pogojev mladih in skupnosti. Kot prednostne naloge je opredeljenih pet družbenih izzivov: enakost spolov; inkluzija in participacija; izobraževanje in kultura; prostor in okolje; avtonomija, blaginja, dobro počutje in zdravje. Skupni proračun znaša 16 milijonov €.

- Podpora mladim talentom (*Sostegno ai giovani talenti*) – financirajo se pobude v podporo talentom in ustvarjalnosti mladih med 18. in 35. letom starosti. Skupno financiranje: 2,5 milijona €. Projekte izvaja tretji sektor in trajajo do 24 mesecev.
- Preprečevanje in kljubovanje stiski mladih (*Prevenzione e contrasto al disagio giovanile*): financirajo se pobude za preprečevanje in boj proti stiskam mladih, ki spodbujajo njihovo socialno vključenost. Ciljna skupina: od 14 do 28/35 let. Skupna sredstva: 8,5 milijona €.
- Usmerjanje in umestitev mladih talentov (*Orientamento e placement giovani talenti*) - želi spodbuditi zaposlovanje mladih med 15. in 28. letom, podpreti samostojno podjetništvo mladih talentov ter povezavo med izobraževanjem in trgom dela. V skupnem znesku 4,5 milijona € je razpis v letu 2018 financiral 33 projektov.
- Mladinski tabori (*Campo Giovani*) – aktivnost se od leta 2009 izvaja v sodelovanju z obalno stražo, mornarico, gasilsko zvezo in italijanskim Rdečim križem, namenjena pa je mladim v starostni skupini od 14 do 22 let. Ukrep ima naslednje cilje:
  - omogočiti mladim, da postanejo državljansko in družbeno aktivni ter jih s programi in dejavnostmi, namenjenimi krepitvi koncepta skupnega dobrega, približati omenjenim institucijam; spodbujati zdrave odnose, ki temeljijo na solidarnosti in spoštovanju, spodbujati skupinske izkušnje, vključno z rekreacijskimi; vključiti mlade v pobude za usposabljanje, namenjene preventivi, prvi pomoči in delovanju v nujnih primerih, z namenom, da se mladim približa kultura preventive in odgovornosti ter da razvijajo kolektivni in družbeni duh (EACEA Italy, spletna stran).

Na lokalni ravni Nacionalni sklad za mladinske politike financira projekte, ki jih predlagajo lokalne oblasti. To se izvede preko posebnih sporazumov, podpisanih med deželami, Nacionalnim združenjem občin (ANCI) in drugimi institucionalnimi akterji, vključno z Nacionalno agencijo za mladino (ANG) in Nacionalnim mladinskim svetom ali preko skupnih partnerstev v projektih, ki jih predlagajo različni akterji.

Za leto 2019 je sklad financiral 20 pobud deželnih uprav v skupnem znesku 9.703.598 €. Občinam je bilo preko Nacionalnega združenja občin (ANCI) dodeljenih skupno 8.210.736 €, pokrajinam pa preko Zveze pokrajin (UPI) 1.119.646 €.

Urad za mladinsko politiko in splošne javne zadeve izvaja financiranje mladinske politike preko različnih instrumentov. Glede sredstev, dodeljenih deželam, je tem institucijam priznana popolna samostojnost. Dodelitev sredstev Zvezi pokrajin, Nacionalnemu združenju občin in drugim organizacijam je izrecno urejeno z *ad hoc* sporazumi, ki določajo postopke za spremljanje projektov ter medsebojne odgovornosti in obveznosti.

Kar zadeva sredstva, dodeljena zasebnim neprofitnim organizacijam, se za zagotovitev javnega sofinanciranja zahteva, da se za prvi prejeti transfer predloži ustrezne bančne garancije ali zavarovalne police. Garancija mora veljati ves čas trajanja projekta, ki izpolnjuje pogoje za financiranje. Do naslednjih izplačil so organizacije upravičene po predložitvi ustrezne dokumentacije o porabljenih sredstvih.

Vsi prejemniki sredstev morajo zagotoviti tudi skladnost z zakonskimi, davčnimi, socialnovarstvenimi in delovnimi določbami, sledljivost finančnih tokov in potrdilo o nesodelovanju z mafijo (*anti-mafia certification*) (EACEA Italy, spletna stran).

2.3 Nemčija

V Nemčiji je bila nova Skupna strategija za mlade ([*Die gemeinsame Jugendstrategie der Bundesregierung*](#)) predstavljena decembra 2019. Njen namen je vključiti mlade (med 12. in 27. letom starosti) v vse odločitve, ki se nanašajo nanje. Cilj jim je ponuditi čim boljše pogoje

za soočanje z izzivi, ki jih prinaša obdobje mladosti. Strategija temelji na »novi mladinski politiki«, ki jo že nekaj let razvija Zvezno ministrstvo za družinske zadeve, starejše, ženske in mladino (*Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend* - BMFSFJ).

Skupna mladinska strategija zajema devet področij delovanja, pomembnih za mlade, in skupno 163 ukrepov (nekateri med njimi so novi, nekateri so le dodatno razviti):

1. Prihodnost, medgeneracijski dialog in podobe mladosti;
2. Participacija, predanost in demokracija;
3. Urbani in podeželski prostor, stanovanjska politika in kultura;
4. Raznolikost in sodelovanje;
5. Izobraževanje, delo in svoboda;
6. Mobilnost in digitalizacija;
7. Okolje;
8. Zdravje;
9. Evropa in svet.

Glavni elementi in pristopi zvezne vlade pri razvoju skupne strategije pa so bili in še vedno so:

- medresorska delovna skupina, ki razvija skupno mladinsko strategijo, jo usklajuje z drugimi ministrstvi in spremlja njeno izvajanje;
- sodelovanje služb znotraj BMFSFJ;
- posvetovanje z zunanjimi partnerji;
- svetovalni odbor BMFSFJ za mladinsko strategijo zvezne vlade (*Beirat des BMFSFJ zur Jugendstrategie der Bundesregierung*), ki je namenjen vključevanju civilne družbe zveznih dežel in občin v razvoj skupne strategije za mlade;
- kontinuirano preverjanje ([Jugend-Check](#)) oz. merjenje vpliva, ki ga imajo politični ukrepi na zvezni ravni na mlade;
- spodbujanje neposredne in učinkovite participacije mladih (npr. *Jugend Politik Tage*)⁹;
- podpiranje digitalne participacije mladih s projektom [Jugend.beteiligen.jetzt](#).¹⁰ (EACEA Germany, spletna stran).

Vlada izpostavlja, da strategija za mlade obravnava vse mlade enako, ne glede na njihovo poreklo in izvor.¹¹

---

⁹ Zvezno ministrstvo za družino, starejše, ženske in mladino (BMFSFJ) je na Dneve mladinske politike 2019 povabilo 450 mladih iz vse Nemčije.

¹⁰ Spletna platforma [Jugend.beteiligen.jetzt](#) ponuja digitalne formate za izmenjavo in usposabljanje ter razvija prilagojena orodja. Nekateri od njih so že nekaj časa na spletu, drugi formati so razviti zaradi trenutne situacije/epidemije.

¹¹ Koalicijska pogodba (*Koalitionsvertrag*) vladnih strank za trenutni mandat na področju mladinskih politik predvideva naslednje:

- omogočiti otrokom in mladostnikom enake možnosti izobraževanja;
- okrepiti zvezne in mladinske prostovoljne organizacije in izboljšati dostop invalidom in socialno prikrajšanim posameznikom;
- nadaljevati z razvojem področja otroških in mladinskih politik;
- posodobiti medijsko zaščito otrok in mladostnikov, da bo ustrezala trenutnim razmeram;
- razvijati nove mladinske politike in skupne mladinske strategije na zvezni ravni;
- okrepiti in podpreti participacijo mladih na vseh ravneh;
- spodbujati večje družbeno in politično udejstvovanje ter kulturno izobraževanje mladih in povečati obseg sredstev;
- krepiti, podpirati in uvajati mednarodne sheme za izmenjavo mladih in zagotavljati ustrezna sredstva;
- boj proti brezposelnosti mladih;
- narediti poklicno izobraževanje in usposabljanje privlačnejše in širiti paleto možnosti za usposabljanje;
- krepiti in širiti programov kariernega svetovanja in dela agencij za zaposlovanje mladih;
- povečati pomoč močnejšim in šibkejšim mladim na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja;
- izboljšati prilagodljivost za trg dela;
- povečati in zagotoviti večjo podporo mednarodni mobilnosti vajencev;
- spodbujanje raziskav na področju otroške in mladinske medicine;

2.3.1 Pristojni organi

Socialni zakonik v VIII. knjigi – Otroci in mladina (*Sozialgesetzbuch Achtes Buch - Kinder- und Jugendhilfe* - SGB VIII) določa tri stopnje odgovornih organov na področju otroških in mladinskih politik: zvezno, deželno in lokalno.

Zvezna raven

Naloge in dolžnosti centralne vlade ureja SGB VIII v 83. poglavju. Formalno gledano največja odgovornost leži na Zveznem ministrstvu za družinske zadeve, starejše, ženske in mladino (*Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend* - BMFSFJ). Ministrstvo je odgovorno za spodbujanje in podpiranje mladinske politike (otroci in mladostniki), kadar ima ta nacionalni pomen in se na ravni posamezne zvezne dežele ne bi doseglo enakih učinkov.

Deželna raven

Naloge in dolžnosti deželnih organov določa SGB VIII v 82. poglavju. Na deželni ravni so najvišji organ, pristojen za mladinsko politiko, ministrstva. V tej vlogi so odgovorna za spodbujanje in podpiranje dejavnosti javnih in neodvisnih organizacij, ki delujejo na področju skrbi za mlade ter sodelujejo pri razvoju mladinske politike. So centralni organ za vse zadeve, povezane z mladinsko politiko (izvedbeni akti, ki se nanašajo na Zakon o otrocih in mladini) in pri razvoju deželnih akcijskih načrtov za mlade (*Landesjugendplan*). Ministrstva nudijo podporo tudi deželnim in lokalnim uradom za mladino (*Landesjugendamt* in *Jugendämter*) pri izpolnjevanju njihovih dolžnosti.

Ministrstva, pristojna za področje mladine, sodelujejo in usklajujejo svoje delo prek Konference ministrov za mladino in družine (*Jugend- und Familienministerkonferenz der Länder*).

Deželni uradi za mladino pa sodelujejo v okviru Zvezne delovne skupine deželnih uradov za mladino (*Bundesarbeitsgemeinschaft Landesjugendämter*), v okviru katere oblikujejo predloge skupnih ukrepov in osnovnih načel mladinskih politik na zvezni, deželni in lokalni ravni. Poleg tega podajajo tudi mnenja na predloge zakonov na področju mladinske politike ter oblikujejo priporočila in izdajajo smernice (EACEA Germany, spletna stran).

Lokalna raven

Na lokalni ravni so za načrtovanje in financiranje lokalnih mladinskih politik odgovorni uradi za mladino (*Jugendamt*). Tudi njihove pristojnosti za izvajanje nalog in zagotavljanje storitev so določene v SGB VIII. Zadolženi so predvsem za oblikovanje lokalnih akcijskih načrtov za mlade, zagotavljanje finančnih sredstev za aktivnosti, namenjene otrokom, mladim in družinam v mestih in na podeželju ter sodelovanje z organizacijami, ki delujejo na mladinskem področju. Delovanje uradov za mladino se financirajo iz občinskih proračunov in sredstev zveznih dežel (EACEA Germany, spletna stran).

Drugi institucionalni akterji

V Nemčiji imajo na področju mladinskih politik pomembno vlogo tudi parlamentarna telesa, kot je sta na primer Odbor za družinske zadeve, starejše, ženske in mladino ter Komisija za otroke (pododbor Odbora za družinske zadeve, starejše, ženske in mladino, ki na primer lobira za več otrokovih pravic, spodbuja zaščito otrok na področju oglaševanja in boj proti otroški pornografiji. Poleg tega preučuje učinke zvezne zakonodaje na otroke in predlaga spremembe). Podobne komisije delujejo tudi na ravni nekaterih dežel (npr. *Niedersächsische Kinderkommission*). Posebna Strokovna komisija zvezne vlade za otroke in mladino

-
- razviti nacionalno strategijo za zmanjšanje debelosti, zlasti pri otrocih in mladostnikih;
  - povečati podporo za izvenšolske medije in digitalne izobraževalne projekte za otroke in mladostnike;
  - zagotoviti primerno namestitve za mladostnike, ki iščejo azil;
  - okrepiti kulturo spomina tudi pri delu z mladimi in uvedba novega programa z naslovom »*Jugend erinnert*« (Mladi se spominjajo) (EACEA Germany, spletna stran).

([Sachverständigenkommission für die Erstellung des Kinder- und Jugendberichts](#)) za vlado občasno pripravlja poročila o položaju otrok in mladostnikov (*Kinder- und Jugendbericht*). Sestavljajo jo predstavniki univerz, nevladnih organizacij ter občin oz. mest.

Zvezni svetovalni odbor za mlade (*Bundesjugendkuratorium*) pa je skupina do 15 strokovnjakov iz vrst politike, javne uprave, mladinskih organizacij in znanosti. Zvezni vladi svetujejo pri osnovnih vprašanjih mladinskih politik (kot je določeno v SGB VIII) in pri medsektorskih problematikah ter oblikujejo priporočila glede aktualnih prednostnih nalog na področju politik za otroke in mlade. Poleg tega izpostavljajo teme, za katere menijo, da potrebujejo ukrepanje.

Na zvezni ravni deluje na primer tudi Zvezna agencija za nadzor nad mladim škodljivimi mediji ([Bundesprüfstelle für jugendgefährdende Medien](#)). Gre za vladni upravni organ, katerega naloga je zaščititi otroke in mladostnike pred mediji, ki bi lahko vsebovali za njih škodljive ali nevarne vsebine (EACEA Germany, spletna stran).

2.3.2 Mladinske nevladne organizacije

Nemška zakonodaja akterje na področju mladinskih organizacij deli v tri skupine:

- mladinska združenja, skupine in pobude;
- organizacije za mlade oz. mladinsko delo (*youth work organisations*);
- obvezni izvajalci storitev za otroke in mladostnike (*statutory services*).

Zakonodaja (predvsem Socialni zakonik) določa, da morajo mladinske organizacije odražati interese mladih, ki morajo imeti glas pri oblikovanju njihovega delovanja. Cilj mladinskih organizacij mora biti naučiti mlade veščin samoodločanja in jih motivirati, da prevzamejo družbeno odgovornost ter se dejavno vključijo v družbo. Zakon v primeru mladinskih organizacij ne zahteva točno določenih ciljnih skupin; namesto tega so dejavnosti praviloma namenjene vsem mladim. Zakon izrecno omenja le, da lahko osebe, starejše od 27 let, v določenih primerih uporabljajo tudi nekatere njihove storitve.

Mladinske organizacije v Nemčiji so organizirane predvsem v dveh organizacijskih oblikah: mladinska združenja (*verbandliche Jugendarbeit*) in »mladinsko delo odprtih vrat« (*offene Jugendarbeit*) (obrazloženo v nadaljevanju).

Mladinska združenja so razvrščana predvsem na podlagi njihovih podobnih zgodovinskih korenin, intenzivnosti vezi med člani ter njihove naravnosti na posamezne vrednote/cilje. Mladinska združenja so lahko na primer denominacijska, humanitarna (npr. Nemško združenje za reševanje življenj (*Deutsche Lebensrettungsgesellschaft* - DLRG)), kulturna, ekološka, strokovna, sindikalna ali strankarska. Mladinska združenja so pogosto podmladki združenj odraslih kolegov - npr. mladinske gasilske zveze, protestantske ali katoliške mladinske zveze ali mladinska veja nemške zveze javnih uslužbencev (*Beamtenbund, dbb*). V zadnjih letih pa se ustanavljajo tudi nova mladinska združenja - na primer organizacije migrantov, ki jih vodijo mladi (*Migrantenjugendselbstorganisationen*).

Mladinsko delo odprtih vrat (prostočasne dejavnosti za mlade) se nanaša predvsem na t. i. mladinske klube s storitvami odprtih vrat, ali na primer na pustolovska igrišča in igralne avtobuse za otroke. Prevladujoči namen tovrstnega mladinskega organiziranja je izvajanje dejavnosti, ki so dostopne vsem mladim ne glede na njihovo socialno ozadje ali ideološka prepričanja. Aktivnosti so praviloma brezplačne in niso vezane na nobene pogoje (npr. članstvo). S takimi oblikami organiziranja se želi mladim ponuditi priložnosti, da zasledujejo svoje interese in potrebe ter si pridobijo samostojne izkušnje v okolju, v katerem ne prevladujejo odrasli. To so običajno mladinski klubi, kjer se popoldne in ob večerih družijo otroci in mladi, ki tam prostovoljno preživljajo svoj prosti čas, kot si želijo (na primer srečanje s prijatelji, igranje iger ali športa, ukvarjanje z ustvarjalnimi ali umetniškimi dejavnostmi ipd.). V Nemčiji obstaja približno 15.000 prostorov za mlade in mladinskih klubov. Statistično to

pomeni, da je na vsakih 100.000 mladih, starih od 6 do 21 let, na voljo 129 tovrstnih možnosti. V približno polovici teh delajo strokovnjaki za mladino, v ostalih primerih pa dejavnosti izvajajo mladi sami (predvsem na podežlju, ki tako mladim nudijo prostor za preživljanje prostega časa v okolju, ki prvenstveno ni namenjeno odraslim).

Meje med tema dvema oblikama organiziranja za mlade so pogosto zabrisane. Na primer nekatera mladinska združenja ponujajo tudi prostore za sestanke, ki so odprti za vse otroke in mlade, tudi nečlane. Tako mladinska združenja kot mladinski klubi organizirajo različne dejavnosti med šolskimi počitnicami (npr. počitniška in pustolovska potovanja ali počitniško rekreacijski tabori).

Zvezna vlada in dežele pripravljajo le splošne zakonske določbe glede potreb po otroških in mladinskih politikah/dejavnostih in splošne cilje, za katere si je v okviru teh treba prizadevati. Večina mladinskega dela v prej omenjenih oblikah pa se oblikuje, usklajuje in financira na lokalni ravni. Posledica tega je (včasih zmedena) množica organizacijskih oblik, dejavnosti in struktur - na primer katere organizacije so dejavne na katerem področju, katere storitve ponujajo, s kakšnim konceptualnim poudarkom ipd. Na lokalni ravni in tudi širše so potrebna redna usklajevanja glede soglasja o tem, kaj bo jedro mladinskega dela, nenazadnje tudi zato, ker zajema tako široko področje (EACEA Germany, spletna stran).

2.3.3 Financiranje mladinske politike

Zvezna raven

Glavni mehanizem financiranja mladinske politike na zvezni ravni je Zvezni načrt za otroke in mlade (*Kinder- und Jugendplan des Bundes – KJP*)¹², ki temelji na Socialnem zakoniku (*Sozialgesetzbuch Achten Buch - Kinder- und Jugendhilfe*). KJP sodi pod del proračuna, ki ga upravlja zvezno ministrstvo za družino, starejše, ženske in mladino. Leta 2019 je bil njegov celotni proračun 2,93 % (10,5 mlrd €) celotnega zveznega proračuna (356,5 mlrd €). KJP je del postavke »Otroška in mladinska politika«, kateri je sicer skupaj namenjeno 9,44 % (988 mio €) celotnega proračuna, s katerim razpolaga BMFSFJ.

V okviru Načrta za otroke in mladino je bilo v letu 2019 na voljo pribl. 205 milijonov € (2018: približno 199 milijonov €). To predstavlja 20,77 % sredstev za proračunsko postavko »Otroška in mladinska politika« (skupaj približno 988 milijonov €). Specifične ciljne skupine, obravnavane v Načrtu za otroke in mladino, so:

- mladi z migracijskim poreklom in mladi begunci;
- mladi s posebnimi potrebami.

Deželna raven

Vsaka zvezna dežela ima bodisi svojo (otroško in) mladinsko politiko (*Landesjugendndplan*) ali del sredstev v ta namen dodeli več ministrstvom. Uporabljajo se za financiranje ukrepov, ki so pomembni za deželo, in se zato ne financirajo iz naslova zveznega Načrta za otroke in mladino. Primeri namenskih proračunov zveznih dežel so:

- Baden-Württemberg - predvideni skupni izdatki za leto 2019 za mladinsko in kulturno področje v proračunu Ministrstva za izobraževanje, mladino in šport: 26,5 mio € (2018: 26,2 mio €);
- Severno Porenje-Vestfalija (največja zvezna dežela glede na število prebivalcev) - namenski letni proračun za leto 2019 za deželni načrt za otroke in mladino 2018–

---

¹² V okviru Zveznega načrta za otroke in mladino so sredstva namenjena naslednjim področjem: politično/družbeno in kulturno izobraževanje mladih, otroško in mladinsko delo v športu, delo otroških in mladinskih organizacij, mednarodno mladinsko delo, socialno delo z mladimi in integracija, pomoč otrokom v jaslih in vrtcih, pomoč družinam, mladim, staršem in drugim zakonitim skrbnikom ter druge naloge na področju otroške in mladinske politike s posebnim nacionalnim interesom (EACEA Germany, spletna stran).

2022, ki ga upravlja Ministrstvo za otroke, družine, begunce in integracijo: 122,5 mio €;

- Brandenburg - izdatki za leto 2018 (upravlja Ministrstvo za izobraževanje, mladino in šport) za otroško in mladinsko politiko v skladu s Socialnim zakonikom (brez otroškega varstva): 20,4 mio € (2017: 20,1 mio €). To je vključevalo:
  - mladinsko delo in delo mladinskih organizacij: 16,5 mio € (2017: 16,2 mio €);
  - izobraževalno varstvo otrok in mladine (*educational protection*) - podpora vzgoji otrok v družini: 48.000 € (2017: 48.000 €);
  - druge dejavnosti za otroke in mladino: 4 mio € (2017: 3,8 mio €);
- Saška-Anhalt - izdatki za leto 2018 za otroško in mladinsko politiko (upravlja Ministrstvo za delo, socialne zadeve in integracijo): 437,5 mio € (2017: 472,6 mio €):
  - mladinsko delo (sredstva za neodvisne organizacije): 2,5 mio €,
  - mladinsko socialno delo, zaščita otrok in mladostnikov (sredstva za neodvisne organizacije): 481.100 €,
  - sredstva za mednarodne mladinske izmenjave: 80.000 € (EACEA Germany, spletna stran).

Lokalna raven (občine)

Lokalne oblasti so glavni vir financiranja objektov in dejavnosti na področju mladinskega dela (odprto mladinsko delo in mladinska združenja). Glede na finančno poročilo za izobraževanje (*Bildungsfinanzbericht*) je skupno javno financiranje dela mladih in mladinskih združenj v letu 2017 znašalo približno 2,2 milijarde €. Od tega so 64 % prispevale lokalne oblasti, 16 % so prispevale dežele in 20 % država (EACEA Germany, spletna stran).

2.4 Romunija

Zakon o mladih v Romuniji kot ciljno skupino določa osebe, stare od 14 do 35 let. V povezavi z delovno zakonodajo pa Nacionalna strategija za socialno vključenost 2015–2020 in Nacionalna strategija za zaposlovanje 2014–2020 za nekatere ukrepe spodbujanja zaposlovanja kot mlade določa osebe med 15. in 24. letom starosti.

Pristop Romunije k EU je leta 2007 ustvaril predpogoje za novo družbeno dinamiko, v kateri pa so še vedno globoko zakoreninjene nekatere prej obstoječe miselnosti in načini delovanja.

Z demografskega vidika je za Romunijo značilen velik upad rodnosti, kar je privedlo do večjih neravnovesij v sistemu izobraževanja in blaginje ter na trgu dela. Z gospodarskega vidika so v zadnjih letih opazni znaki okrevanja in gospodarskega napredka, vendar so makroekonomska ravnovesja še vedno krhka in življenjski standard v primerjavi z evropskim povprečjem še vedno relativno nizek. V zadnjih 10 - 15 letih se milijoni Romunov selijo za delom v druge evropske države (predvsem v Italijo, Španijo, Nemčijo, Veliko Britanijo). Vendar pa vladni programi kažejo na njeno zavezanost k izboljšanju perspektive mladih. Z agrarno politiko so bili na primer sprejeti ukrepi za podporo mladim kmetom, izobraževalna politika pa naj bi odpravila kakršne koli omejitve ali diskriminacijo pri dostopu do izobraževanja. Na področju zaposlovanja mladih je bila sprejeta zakonodaja in politični ukrepi za olajšanje prehoda iz izobraževanja v zaposlitev in iskanje ravnotežja med poklicnim in osebnim življenjem s povečanjem dostopa do otroškega varstva in socialnih storitev za depriviligirane osebe (PJP Romania, spletna stran).

Prvi poskus strateškega načrtovanja mladinske politike v Romuniji sega v leto 2001. Analiza stanja je takrat razkrila številne zaskrbljujoče trende na področju stanovanjske politike, večjo

pojavnost bolezni med mladimi, hiter porast števila uživalcev drog (zlasti po letu 2000), slabo splošno situacijo mladih na podeželju in nizko medkulturno toleranco med mladimi.¹³

Tako imenovani PNAT-R (Nacionalni akcijski načrt za mlade - Romunija) zato vključuje osem ciljev, od tega so prvi štirje združeni pod imenom »Participacija« (ekonomska, državljanska in politična, kulturna in izobrazbena), ostali pa obsegajo: zmanjševanje dejavnikov marginalizacije in izključenosti, spodbujanje ustvarjalnosti, spodbujanje mobilnosti v evropskem institucionalnem okviru in optimizacija (PJP Romania, spletna stran).

2.4.1 Pristojni organ

Za izvajanje, usklajevanje in spremljanje izvajanja nacionalne strategije za mlade je v Romuniji pristojno Ministrstvo za mladino in šport. Ministrstvo je pristojno tudi za pripravo akcijskega načrta za izvajanje strategije (PJP Romania, spletna stran).

Na področju nobene druge politike (ministrstev) mladina nima posebnega mesta, zato je v praksi zelo malo političnih ukrepov, ki so neposredno namenjeni mladim. Strategija za mlade je bila sicer razvita na podlagi medsektorskega pristopa, a ker doslej še ni bil sprejet akcijski načrt, ki bi strategijo spravil v prakso, na različnih ministrstvih obstajajo le izolirane dejavnosti.

Med nalogami Ministrstva za mladino in šport je sicer zapisano še, da:

- v sodelovanju z zunanjimi organizacijami in strokovnjaki izvaja študije in raziskave ter analize in napovedi glede mladinske problematike;
- sodeluje z in podpira zakonito ustanovljene mladinske organizacije, katerih vizija je doseganje ciljev svojih programov;
- s pomočjo prostorskega načrtovanja in uporabe nezasedenih javnih zgradb ustanavlja mladinske centre;¹⁴
- spodbuja usposabljanje in strokovno izpopolnjevanje mladih;
- pripravi in izvede prenovo in širitev centrov zabave - študentskih kulturnih hiš;
- pooblašča pravne ali zasebne osebe za sodelovanje pri organizaciji taborov za otroke, študente in mlade;
- organizira zabavne in tematske tabore za mladino;
- podpira pouk, usposabljanje in strokovno izpopolnjevanje študentov in mladih ter omogoča dostop do specializiranih programov;
- ureja, pripravlja in distribuira gradivo s koristnimi informacijami za mlade;
- izvaja promocijo mladinskih prireditvev;
- izvaja, upravlja in posodablja bazo podatkov glede položaja mladih in jih na zaprosilo posreduje tudi organizacijam in posameznikom (PJP Romania, spletna stran).

---

¹³ Proračunska sredstva, namenjena raziskavam položaja mladih, so bila v letih 2011–2016 zmanjšana z 1 mio levov (približno 222.000 €) na 350.000 levov (približno 77.000 €), v letu 2015 pa za raziskave na tem področju ni bilo namenjeno nič proračunskega denarja. V letu 2017 je bilo nato dodeljenih 20.000 levov (približno 4.300 €), ki pa niso bili porabljeni za mladinski raziskovalni program. Za raziskave na področju mladine je bilo za leto 2018 dodeljenih 130.000 levov (približno 28.000 €), za leto 2019 pa 150.000 levov (približno 31.500 €). Podatki o dejanski porabi niso na voljo. Glavni rezultat Mladinskega raziskovalnega programa 2018 - Mladinski barometer je bil izdelan leta 2018, podatki pa niso bili objavljeni.

Ministrstvo za mladino in šport ni porabilo proračunskih sredstev za raziskovalne dejavnosti Laboratorija za mladinske raziskave Zavoda za izobraževalne vede (do novembra 2019, ko je bil inštitut zaprt). V Romuniji nimajo posebnih sredstev, ki bi bili namenjeni evalvaciji dejavnosti in politik vlade in/ali ministrstev (EACEA, spletna stran).

¹⁴ Pod okriljem ministrstva delujejo posamezni okrožni uradi za mladino in šport, ki skrbijo za implementacijo politik ministrstva na lokalni ravni (*Direcții Județene pentru Sport și Tineret*). V univerzitetnih središčih pa deluje 16 študentskih centrov.

2.4.2 Nacionalna strategija za mlade

V nacionalni strategiji za mlade ([*Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2015-2020*](#)) je vlada poskusila podati politične odgovore na nove izzive, s katerimi se soočajo mladi. Nova strategija se je poskušala odzvati na položaj mladih, starih od 14 do 35 let, ob tem da posebej obravnava štiri starostne skupine: 14-19, 20-24, 25-29 in 30-35. Poseben poudarek je na ukrepih, katerih namen je spodbuditi socialno vključenost mladostnikov, predvsem tistih, ki pripadajo ranljivim socialnim skupinam.

Poleg tega je cilj strategije podpreti mlade, da sodelujejo v gospodarskem, družbenem, kulturnem in političnem življenju, pri čemer se zagotavlja enake možnosti za izobraževanje, zaposlovanje in dostojne življenjske pogoje vsem mladim, vključno z ranljivimi skupinami mladih. Strategija tako več področij politike veže na 4 glavne stebre / prioritetna področja:

- kultura in neformalno izobraževanje;
- zdravje, šport in prosti čas;
- participacija in prostovoljstvo;
- zaposlovanje in podjetništvo.

Peti, horizontalni steber, pa je socialna vključenost mladih (PJP Romania, spletna stran).

2.4.3 Mladinski nevladni akterji

Mladinski svet Romunije je nacionalna mladinska nevladna organizacija, ki združuje veliko večino mladinskih nevladnih organizacij in je glavni nevladni partner na področju mladine. Ima Generalno skupščino, ki jo sestavlja 22 nacionalnih in okrožnih zveznih organizacij in mednarodnih pridruženih partnerjev, ki skupaj tvorijo mrežo več kot 500 mladinskih organizacij (npr. mladinske organizacije konfederacija sindikatov, Nacionalno zavezništvo študentskih organizacij Romunije, Romunska zveza študentov (USR), Nacionalna zveza organizacij študentskih zvez (ANOSR), Romunski mladinski forum (*Forumul Tinerilor din Romania*)).

Glavni cilj Mladinskega sveta Romunije je spodbuditi sodelovanje mladih na političnem, družbenem, gospodarskem in kulturnem področju, pa tudi nudenje podpore ter promoviranje skupnih interesov na nacionalni in mednarodni ravni. Januarja 2006 je bil Mladinski svet Romunije na podlagi vladne odredbe o združenjih in fundacijah priznan za pravno osebo zasebnega prava.

Mladinski svet Romunije je opazovalec Evropskega mladinskega foruma s sedežem v Bruslju, ki je predstavniška platforma mladih na evropski ravni ter glavni partner v dialogu z Evropsko komisijo in Evropskim svetom pri pripravi mladinskih politik na evropski ravni. Na nacionalni ravni prispeva k oblikovanju normativov na področju mladinske politike, saj ima aktiven glas v javnih razpravah, ki se nanašajo na vidike javnih politik za mlade v Romuniji (PJP Romania, spletna stran).

Sicer je večina mladinskih organizacij v Romuniji organiziranih kot nevladne organizacije z nepridobitnim značajem. Študentske predstavniške organizacije so v romunskem akademskem okolju pogoste. Te organizacije včasih delujejo kot reprezentativne, tudi če nimajo pravno formalne oblike. Večina organizacij je članic večjih zvez, ki združujejo take organizacije pod istim okriljem (ECPRD 3978).

2.4.4 Financiranje mladinske politike

Proračunska sredstva za mladinsko politiko na nacionalni ravni upravlja Ministrstvo za mladino in šport. Del tega proračuna je namenjen administrativnim stroškom in stroškom osebja na ministrstvu in za okrožne urade za mladino in šport.¹⁵

---

¹⁵ Ministrstvo za mladino in šport vsako leto izvaja 4 okvirne programe: program za podporo mladinskim centrom, program za podporo mladinskim projektom, program za podporo študentskim projektom in program za raziskave na področju mladih. Iz proračuna se financira tudi delovanje samega ministrstva ter njegovih uradov na ravni občin. Iz istega naslova se financira tudi organiziranje mladinskih in študentskih kampov ter študentske kulturne

V letu 2015 je bilo za programe in projekte dodeljeno 22.112.000 levov (nekaj manj kot 5 mio €), vključno s finančnimi sredstvi za državne in 41 lokalnih (na ravni občine) projektov mladinskih nevladnih organizacij, za projekte študentskih nevladnih organizacij, mladinske projekte, ki jih izvaja ministrstvo in organi pod njegovim okriljem (okrožni uradi in študentske kulturne hiše, za delovanje mladinskih centrov, ki jih upravljajo okrožni uradi za mladino in šport ter mladinskih taborov, ki jih organizira ministrstvo za mlade in študente).

Za iste dejavnosti je bilo leta 2016 namenjeno nekaj manj kot 17 mio levov (manj kot 3,8 mio EUR), leta 2017 - 13 mio levov (manj kot 3 mio €), leta 2018 pa 27.650.000 levov (manj kot 6 mio €). Vendar je bilo v tem letu dejansko porabljen le 17.500.000 levov (manj kot 3,7 mio €). Financiranje identičnih elementov mladinske politike (36 mladinskih centrov in projektov, namenjenih mladim, ki jih izvaja Ministrstvo za mladino in šport ter nevladne organizacije in jih je odobrilo ministrstvo), je v letu 2019 znašalo 9.791.000 levov (manj kot 2,1 mio €).

V skladu z Zakonom o mladih morajo lokalne skupnosti za lokalne mladinske politike in dejavnosti na podlagi posvetovanja z lokalno mladinsko civilno družbo dodeliti posebna sredstva. Vendar o tem ne obstajajo zbirni podatki.

Sredstva EU, ki se uporabljajo za mladinsko politiko, so sredstva programa Erasmus Plus - področje Mladi. V letu 2018 je bilo v okviru mladinske komponente programa Erasmus +, Ključni ukrep 1 (KA1) v Romuniji financiranih 150 projektov. Za financiranje v okviru KA1 se je prijavilo 844 projektov, financiranih je bilo 10 projektov strateškega partnerstva na področju mladih (od 96 prijav) in 4 projekti dialoga z mladimi (od 38 prijav). V letu 2018 je bilo odobreno skupno 78 mio € za vse komponente programa Erasmus + v Romuniji (EACEA Romania, spletna stran).

2.5 Švedska

Obseg švedske mladinske politike je od leta 2004 bolj ali manj nespremenjen, obstajajo pa določena vprašanja, za katera je bilo ob reviziji pretekle politike ugotovljeno, da si zaslužijo posebno pozornost. Ta vprašanja so pogosto povezana s človekovimi pravicami, vključno z enakostjo spolov, pravicami narodnih in etničnih manjšin, pravicami mladih iz LGBT skupnosti ter spolnimi in reproduktivnimi pravicami mladih.

Prenovljena mladinska politika z naslovom »Z mladino v fokusu - politika dobrih življenjskih pogojev, moči in vpliva« je bila potrjena v švedskem parlamentu (*Riksdag*) junija 2014. Ciljna skupina politike so mladi, stari od 13 do 25 let, njen moto pa je: *»Vsi mladi bi morali imeti dostop do dobrih življenjskih pogojev ter moči, da oblikujejo svoje življenje in vplivajo na razvoj družbe.«* (PJP Sweden (str.: 6), spletna stran).

Politika je sestavljena iz dolgoročnih usmeritev in akcijskega programa, ki vsebuje 40 različnih ukrepov. Akcijski program temelji na treh glavnih področjih: prehod iz šole v zaposlitev, vpliv in duševno počutje. V letu 2020 je načrtovan prenovljen akcijski program (PJP Sweden, spletna stran).

2.5.1 Pristojni organi

Za mladinsko politiko je na Švedskem pristojno Ministrstvo za kulturo,¹⁶ v okviru katerega deluje Oddelek za civilno družbo in nacionalne manjšine, katerega naloge vključujejo usklajevanje, razvoj in spremljanje mladinske politike. Oddelek je odgovoren tudi za pogoje

---

priditve, ki jih organizirajo študentske organizacije in 15 študentskih domov kulture v najpomembnejših univerzitetnih mestih v državi.

¹⁶ Ministrstvo za kulturo je na Švedskem odgovorno za vprašanja v zvezi s kulturo, demokracijo, mediji, narodnimi manjšinami ter jezikom in kulturo pripadnikov ljudstva Sami. Ministrstvo je pristojno tudi za šport, mladinsko politiko in vprašanja v zvezi s civilno družbo, verskimi skupnostmi ter pogrebno dejavnostjo (Government of Sweden, spletna stran).

in razvoj mladinskih organizacij ter za izvajanje raziskav in zbiranja statističnih podatkov na področju življenjskih razmer mladih. Poleg tega sodeluje tudi na mednarodnem področju in je odgovoren za delovanje Švedske agencije za mladino in civilno družbo ([Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor](#) – MUCF).¹⁷

Za različna področja, ki zadevajo tudi mlade, so sicer pristojna tudi druga ministrstva (npr. za delo, izobraževanje, zdravstvo, stanovanja ...), na katerih je izvajanje vladnih politik preneseno na eno ali več vladnih agencij znotraj posameznega področja politike. Takšna agencija je na primer Varuh otrokovih pravic (*Barnombudsmannen*) (PJP Sweden, spletna stran).

Lokalni organi s pristojnostmi na področju mladine¹⁸

Okrožja

Švedska ima 21 okrožij, ki uživajo precejšnjo avtonomijo in samostojno davčno politiko. V vseh okrožjih obstaja okrožni upravni odbor (*länsstyrelse*). Gre za državno agencijo, ki zastopa parlament (*Riksdagen*) in vlado okrožja. Okrožni upravni odbor je med drugim odgovoren za zagotavljanje izvajanja odločitev parlamenta in vlade. Odbor je pristojen tudi za mladinsko politiko v okrožju.

Občine

Švedska ima 290 občin z lokalnimi upravami. Tudi lokalne oblasti imajo precejšnjo avtonomijo in v veliki meri financirajo lastne dejavnosti, saj imajo pravico do odmere davkov. Občine so deloma na nekaterih političnih področjih odgovorne tudi za vprašanja mladih, kot so šole, zaposlovanje in usposabljanje, zdravstvena oskrba, socialno varstvo in storitve, kultura in prosti čas, zato je veliko odločitev, ki zadevajo mlade, sprejetih na občinskih ravneh. Cilji mladinske politike, ki jih določi parlament, so obvezujoči za vlado, vendar imajo za občine le usmerjevalno moč. Mladinsko politiko občine sicer lahko gradijo na nacionalnih smernicah, vendar imajo proste roke, da njeno izvajanje prilagodijo lokalnim razmeram in značilnostim.

Švedska agencija za mladino in civilno družbo podpira občine pri razvoju lokalne mladinske politike s posebnim poudarkom na mladih izven sistema izobraževanja, zaposlovanja ali usposabljanja. Agencija zagotavlja tudi sredstva za lokalne mladinske projekte (PJP Sweden, spletna stran).

Mladinski sveti

Švedska zveza mladinskih svetov ([Sveriges Ungdomsråd](#)) je krovna organizacija za približno 50 lokalnih mladinskih svetov, katerih cilj je zagotavljanje demokratičnega vpliva mladih v občinah in okrožjih. Švedska zveza mladinskih svetov je politično in versko neodvisen organ in med drugim poskuša opolnomočiti svoje člane, ki želijo biti del vključujoče in demokratične organizacije. V mnogih občinah obstajajo strukture, ki omogočajo udeležbo in vplivanje mladih, kot so na primer mladinski sveti, forumi mladih, mladinske delegacije ali mladinski parlamenti. Te strukture so platforme za dialog med mladimi in odločevalci na ravni občin,

---

¹⁷ V ustanovnem aktu agencije je zapisano, da cilje mladinske politike dosega tako, da:

- predstavlja, zbira in širi znanje;
- prispeva k usklajevanju vladnih prizadevanj na področju mladinske politike;
- sodeluje z vladnimi organi, občinami, regijami in organizacijami civilne družbe ter
- razdeljuje državna sredstva organizacijam civilne družbe.

Vlada je agenciji namenila posebne naloge v zvezi z izvajanjem mladinske politike:

- prispevati k uveljavljanju mladih v poklicnem življenju in družbi ter
- zagotavljati dostop mladih do koristnih in razvojnih priložnosti.

MUCF je tudi nacionalna agencija za mladinski in solidarnostni korpus Erasmus + ter nacionalni dopisnik za Youth Wiki in Ekycp (PJP Sweden, spletna stran).

¹⁸ Švedska je upravno razdeljena na 21 okrožij (*län*). Vsakemu okrožju načeljuje okrožni administrativni odbor (*länsstyrelse*), ki ga imenuje vlada. Vsako okrožje ima tudi okrožni svet (*landsting*), v katerem so zastopani izvoljeni predstavniki občin. Vsako okrožje je nadalje razdeljeno na občine.

njihova vsebina pa se od občine do občine razlikuje. Nekatere promovirajo lastna vprašanja, druge izvajajo svetovalno funkcijo javnim organom, nekatere delujejo kot uradni referenčni/reprezentativni organ, nekateri pa imajo vse ali več teh funkcij.

Raziskava leta 2019 je pokazala, da ima manj kot polovica (47 %) švedskih občin mladinski svet. Število je očitno v upadanju, saj je študija leta 2010 pokazala, da je bilo občin, ki so imele neke vrste mladinsko platformo, 63 % (PJP Sweden, spletna stran).

2.5.2 Strategija za mlade

Švedska nima posebne zakonodaje za mlade, razen zakonodaje, ki ureja vladno financiranje mladinskih organizacij. Vprašanja, povezana z mladimi, so vključena v zakonodajo drugih področij, kjer se uporabljajo različna merila glede na starost, npr. kazenska zakonodaja, socialno varstvo, zdravstvena oskrba in obvezno šolanje.

Glede na raziskave in sistem spremljanja mladinske politike, imajo mladi na Švedskem na splošno dobre življenjske pogoje. Sistem spremljanja temelji na kazalnikih življenjskih pogojev mladih, ki jih uporabljajo v poglobljenih letnih analizah in na periodičnih študijah mnenj in vrednot med mladimi. Za implementacijo mladinske politike je odgovorna Švedska agencija za mladino in civilno družbo. Glavni poudarki trenutno veljavne švedske mladinske politike glede na vladne prednostne naloge, izražene v predlogu proračuna, so:

- prehod iz šole v zaposlitev in družbo – ukrep, vezan na področje zaposlovanja, izobraževanja in reševanja stanovanjske situacije;
- vpliv in participacija mladih ter
- prosti čas za mlade, organiziranje in dobro počutje (PJP Sweden, spletna stran).

Vlada vlaga veliko naporov v povezavo med izobraževanjem in vključevanjem mladih na trg dela. Številni mladi namreč še vedno težko vstopajo na trg dela, čeprav se je stopnja brezposelnosti med mladimi od začetkov krize leta 2008 znižala. Mladi, ki nimajo srednješolske izobrazbe (večinoma gre tu za osebe, rojene v tujini) ali imajo zmanjšano sposobnost za delo, so v največji nevarnosti za dolgotrajno brezposelnost:

- približno 6,8 % mladih, starih od 16 do 24 let, v letu 2017 ni niti delalo niti študiral. Ta delež je od leta 2010 stabilen;
- delež brezposelnih mladih (15–24) je v letu 2019 znašal 8,9 % delovne sile, kar je skoraj 10 odstotnih točk manj v primerjavi z letom 2011;
- delež mladih, rojenih v tujini (15–24), je med brezposelnimi znašal 24 % delovne sile v primerjavi s 6 % med rojenimi na Švedskem 2019 (PJP Sweden, spletna stran).

Mladi na Švedskem se soočajo z vse večjimi težavami pri iskanju lastnega stanovanja:

- 79 % občin je imelo na področju mladih v letu 2019 stanovanjski primanjkljaj. To predstavlja povečanje za 17 odstotnih točk v primerjavi z letom 2014, ko je bilo takih občin 62 %;
- 43,8 % mladih, starih od 20 do 24 let, je leta 2017 živel s starši. Ta delež je leta 2009 znašal 37,2 % (PJP Sweden, spletna stran).

Glede participacije mladih v reprezentativni demokraciji Švedska beleži pozitiven trend:

- volilna udeležba mladih volivcev se je na zadnjih treh volitvah povečala. Med 18-24 letniki jih je na parlamentarnih volitvah leta 2018 glasovalo 86 %, v primerjavi z 90 % med 30-64 letniki;
- mladi so v organih odločanja še vedno premalo zastopani, saj je delež mladih, starih od 18 do 24 let, med izvoljenimi na lokalnih volitvah v letih 2002 in 2018 ostal med 2 % in 3 % (PJP Sweden, spletna stran).

2.5.3 Mladinske nevladne organizacije

Večina mladinskih organizacij (ki delujejo z ali za mlade, ali pa jih vodijo mladi sami) na Švedskem je ustanovljenih kot nepridobitna združenja. To velja tako za politične organizacije kot tudi organizacije, katerih primarna dejavnost so druge dejavnosti (npr. šport ali kultura). Organizacije pa se lahko ustanovijo tudi kot fundacije ali pa jih ustanovijo občine.

Nepridobitne organizacije so na Švedskem pravne osebe, katerih namen delovanja je neprofiten. Lahko gre za verske, politične ali na primer socialne organizacije. Lahko delujejo tudi kot podpora svojim članom pri doseganju njihovih ekonomskih interesov, vendar ne preko ekonomskih dejavnosti (npr. sindikat) (ECPRD 3978).

Nacionalni svet švedskih mladinskih organizacij ([Sveriges Ungdomsorganisationer](#)) je usklajevalno telo za 83 neodvisnih švedskih mladinskih organizacij. Njegov cilj je oblikovanje foruma za zadeve skupnega interesa mladinskih organizacij in zagotavljanje mreže za nacionalne in mednarodne organizacije, ki se ukvarjajo s sodelovanjem mladih.

Na Švedskem vlada pred sprejetjem odločitev te predloži v obravnavo pristojnim organom. Ti referenčni organi so lahko vladne agencije, posebne interesne skupine, organi lokalne uprave ali drugi organi, na katerih dejavnosti lahko odločitve vplivajo. Nacionalni svet je običajno imenovan kot referenčni organ za predloge, ki zadevajo mlade. Ker so predlogi javni dokumenti, lahko vsakdo da pripombe, ne glede na to ali je dejansko tudi uradno imenovan za referenčni organ. Če je število negativnih odzivov na predlog odločitve znaten, lahko vlada poskusi najti alternativno rešitev.

Nacionalni svet imenuje predstavnike mladih na mednarodnih srečanjih in odborih na visoki ravni, predvsem v ZN in EU. Če nekdo želi postati mladinski predstavnik, mora biti star med 18 in 25 let, predlagati ga mora ena od organizacij članic Nacionalnega sveta in potrditi odbor Sveta (PJP Sweden, spletna stran).

Svet za mladinsko politiko

Minister, pristojen za mladinsko politiko, od leta 2008 dalje nekajkrat letno skliče Svet za mladinsko politiko. Svet je forum za razpravo in posvetovanje o aktualnih nacionalnih in mednarodnih vprašanjih v mladinski politiki. Svet za mladinsko politiko sestavljajo predstavniki različnih mladinskih organizacij (ki temeljijo na interesih, politiki, veri, etnični pripadnosti, spolni usmerjenosti ...) ter strokovnjaki, ki delajo z mladimi. Poleg tega so v Svet vključeni predstavniki vladnih organov in raziskovalnih skupin (PJP Sweden, spletna stran).

Mladinski centri¹⁹

Na Švedskem obstajajo različne oblike mladinskih centrov (centrov za preživljanje prostega časa mladine). Ustanovijo jih lahko javne, zasebne ali organizacije civilne družbe. Ena od oblik tovrstnih centrov na Švedskem se imenuje Hiša mladosti – mladinska hiša (*Ungdomens hus*) in je namenjena starejšim mladim (starejšim od 16 let), medtem ko so skupnostni mladinski centri (*fritidsgård*) usmerjeni na mlajši segment. Na Švedskem je približno 900 skupnostnih mladinskih centrov in 150 mladinskih hiš. Centre najpogosteje ustanovijo in vodijo občine. V primerih, ko centre vodijo organizacije civilne družbe ali zasebni akterji, se to izvaja preko občinskega financiranja. Centri se lahko razlikujejo glede na usmeritev, vendar na splošno velja, da so pomembni dejavniki povezovanja mladine in civilne družbe, pa tudi prizorišča kulturnih dejavnosti. Nekatere občine v okviru teh centrov izvajajo tudi posebne programe, vezane na trg dela.

Poleg javnega financiranja lahko centri, ki jih vodijo organizacije civilne družbe, prejemajo sredstva Švedske agencije za mladino in civilno družbo ali iz drugih (lastnih) virov, kot so na primer članarine, sponzorstva, prodaja različnih proizvodov itd.) (ECPRD 3978).

---

¹⁹ Pod mladinske centre spadajo namensko zgrajeni objekti ali izobraževalne ustanove za otroke, mlajše od 30 let, ter njihove starše in druge osebe, ki izvajajo izobraževalne in rekreacijske dejavnosti v prostem času (*leisure centres*).

2.5.4 Financiranje mladinskih organizacij

Mladinske organizacije lahko prejemajo sredstva iz državnega proračuna, proračuna občin ali okrožij. Državna sredstva, ki jih dodeli Švedska agencija za mladino in civilno družbo, znašajo približno 240 milijonov SEK letno²⁰ (22.198.995,50 €).²¹ Namen nepovratnih sredstev je ustvariti boljše pogoje za otroke in mladostnike, da se samostojno organizirajo in vplivajo na razvoj družbe. Nepovratna sredstva naj bi podpirala financiranje fiksnih stroškov, kot so prostori, registracije in kader. Mladinske organizacije se lahko financirajo tudi z državnimi sredstvi iz drugih virov. Eden od primerov je podpora športnim združenjem v okviru Švedske športne konfederacije.

Tudi občine zagotavljajo denarna sredstva in možnost nižjih najemnin v občinskih objektih, poleg tega pa skrbijo tudi za prepoznavnost neprofitnih organizacij v družbi (ECPRD 3978).

Zaključek

Mladinske politike na splošno vključujejo različna in medsebojno povezana področja, ki imajo vpliv na življenja mladih. Mladim lahko omogočijo, da razvijejo svoje potenciale, veščine in stališča, da najdejo svoje mesto v družbi, da so samostojni, da imajo aktivno vlogo v družbi in na trgu dela. Mladinske politike lahko mladim osmislijo tudi njihovo delovanje v prostem času, s tem da ga povežejo s pozitivnimi vrednotami (solidarnost, povezanost itd.), s skrbjo za zdravje, ponudijo programe za spodbujanje podjetništva ali omogočijo dostop do (so)oblikovanja mladim prijazne zakonodaje. Učinkovite mladinske politike lahko z ustvarjanjem priložnosti za mlade podprejo njihovo socialno in ekonomsko integracijo (COE, spletna stran).

Avtorji raziskav o mladih pogosto opozarjajo na nezadostno poznavanje vzrokov, ki v sodobnosti odvrčajo mlade od participacije v družbi. Vključitev posameznikov v družbeno in politično življenje ne zagotavlja le obstoja osnovnih demokratičnih vrednot, ampak v času vse večje socialne in kulturne raznolikosti spodbuja tudi socialno kohezijo. Za učinkovito participacijo v družbi pa morajo biti posamezniki opremljeni z ustreznimi znanji, veščinami in kompetencami (Pollock G. in Hind E., 2017).

V demokratičnih sistemih je pomembno, da imajo skupine, katerim so politike namenjene, možnost vpliva na njihovo oblikovanje, implementacijo in ovrednotenje - da niso zgolj »prejemniki« ukrepov, ki iz njih izhajajo. S tem so politike bolj prilagojene dejanskim potrebam ciljnih skupin, slednje pa se čutijo s politikami bolj povezane, saj ustrezajo njihovim težnjam ali pravicam. Da bi zagotovili čim bolj vključujoče oblikovanje mladinskih politik, pa morajo javni organi razviti prilagojene, raznovrstne in uporabnikom prijazne mehanizme za sodelovanje, saj so mladi pripravljeni sodelovati na različne načine. Ena od možnih poti je na primer dialog preko mladinskih svetov in mladinskih organizacij, posvetovanj z mladimi, ustvarjanje možnosti za digitalno participacijo itd. (vsaj eno od teh oblik smo zasledili v vseh v nalogi obravnavanih državah). Vlada lahko deluje kot partner civilni družbi in si z njo deli pristojnosti, je v vlogi nadzornika ali pa povezave med njima sploh ni (EC/COE, spletna stran).

Za mladinske politike so v različnih državah pristojni različni nivoji oblasti, sektorji in organi. V nekaterih državah je mladinska politika v pristojnosti nacionalne vlade (npr. Romunija in Hrvaška), v drugih je ta politika v pristojnosti regionalnih/deželnih organov, nacionalna vlada pa prispeva le osnovne usmeritve in skupne cilje ter zagotavlja usklajeno delovanje (npr.

---

²⁰ ECB (4. 5. 2020): 1 EUR = 10.8113 SEK (<https://sdw.ecb.europa.eu/curConverter.do>).

²¹ Leta 2019 je bilo iz državnega proračuna za področje mladinske politike namenjeno 23,5 milijona € (243 milijonov švedskih kron) kot državna podpora mladinskim organizacijam in 7,4 milijona € Švedski agenciji za mladino in civilno družbo. Poleg tega na položaj mladih vpliva veliko drugih politik, za katere so bila dodeljena sredstva iz državnega proračuna (izobraževanje, zaposlovanje, kultura, zdravstvo, socialno varstvo itd.). O javnih izdatkih, dodeljenih na okrajnih ali občinski ravni, ni razpoložljivih informacij (PJP Sweden, spletna stran).

Italija, Nemčija, Švedska). Na lokalnem nivoju mladinsko politiko običajno izvajajo lokalne oblasti. Strukture, odgovorne za mladinsko politiko na nacionalni ravni, so lahko ministrstva, pristojna za mladino (sama ali skupaj z nekaterimi drugimi sektorji, kot so na primer: kultura, izobraževanje, šport, družina in otroci, socialne zadeve, mediji, pravosodje, javno zdravje), državne agencije ali na primer uradi za mladino. Na nižjih ravneh (npr. deželni in lokalni) pa gre običajno za mladinske pisarne ali mladinske svete oz. svete za mladino, ki so lahko sami pristojni za izvajanje politike ali pa jo izvajajo v partnerstvu z drugimi sektorji.

Čeprav so za oblikovanje mladinskih politik prvenstveno pristojni javni organi, je še veliko drugih akterjev, ki pomembno vplivajo na njihov razvoj in izvajanje. Sem spadajo mladinske nevladne organizacije, interesne skupine, mladinski delavci, aktivisti, šole, učitelji, delodajalci, zdravstveno osebje, socialni delavci, verske skupine, mediji in drugi. Akterji mladinske politike, ki lahko imajo vpliv na njeno oblikovanje, so praviloma določeni v dokumentih, vezanih na njeno izvajanje. Mladinske politike so lahko opredeljene v enem krovnem dokumentu, ali pa so elementi politike vključeni v dokumente, ki zadevajo več medsebojno povezanih sektorjev (resolucija, strategije, akcijski načrt itd.). A v primeru, da dokumenti in z njimi povezani ukrepi niso izrecno navezani na mladino, kljub temu da imajo ti določen vpliv na mlade, težko govorimo o usklajeni mladinski politiki (npr. Romunija).

V dokumentu [Osnove mladinskih politik](#), ki sta ga v partnerstvu izdali Evropska komisija in Svet Evrope, so navedeni izzivi, ki jih je v nekaterih državah še treba rešiti pri oblikovanju in izvajanju mladinskih politik:

- javni organi niso v resnici zavezani mladinski politiki. Ukrepi in programi, ki so razpršeni med različne področne politike, imajo malo veze s problematiko mladih in z njimi povezanimi cilji;
- mladinska politika se razvija na podlagi političnih ideologij ali trenutnih interesov in včasih postane orodje za ohranjanje politične moči, ne da bi se upoštevalo položaj, potrebe ali pravice mladih;
- mehanizmi in sredstva za izvajanje strategij za mlade niso določeni;
- pri izvajanju mladinske politike različne agencije in drugi javni organi ne sodelujejo, četudi ukrepi in cilji segajo na področje različnih politik;
- mladi niso vključeni v oblikovanje mladinskih politik. Če in kadar so vključeni, je politika že oblikovana in njihov prispevek ni upoštevan ali pa mladim, ki sodelujejo, ni priznana reprezentativnost;
- javni organi, pristojni za mladinsko politiko, niso pripravljeni sodelovati z mladimi;
- ni neodvisnega spremljanja in/ali evalvacije o učinkih mladinske politike ter s tem povezane ocene po potrebnih spremembah v njenih ciljih in izvedbi;
- sheme financiranja (mladinskih) organizacij ali drugih subjektov civilne družbe niso odprte za vse organizacije;
- strokovnjaki, ki delajo z/za mlade, kot so mladinski delavci, mladinski svetovalci in svetovalci za informacije, niso dovolj usposobljeni;
- doseg mladinske politike je problematičen. Programi ne dosegajo tistih, za katere so zasnovani, ali pa so ciljne skupine opredeljene preozko in je premalo vsebin za mlade na splošno (EC/COE, spletna stran).

Pripravila:
mag. Mojca Pristavec Đogić

Viri in literatura:

COE: Recommendation CM/Rec(2015)3 of the Committee of Ministers to member States on the access of young people from disadvantaged neighbourhoods to social rights: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c46f7 (junij 2020).

EACEA Croatia: Youth Policy: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/1-youth-policy-governance-croatia-0> (maj 2020).

EACEA Germany: Youth Policy: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/1-youth-policy-governance-germany> (maj 2020).

EACEA Italy: Youth Policy: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/1-youth-policy-governance-italy-0> (maj 2020).

EACEA Romania: Youth Policy: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/content/youthwiki/82-administration-and-governance-romania> (maj 2020).

EC: 11 European Youth Goals: https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en (maj 2020).

ECPRD 3978: Youth organisations and youth work: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/about> (maj 2020).

EC/COE: Partnership between the European Commission and the Council of Europe in the field of youth: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261953/Youth+Policy+Essentials+-updated.pdf/92d6c20f-8cba-205f-0e53-14e16d69e561> (junij 2020).

Eur-Lex: Resolucija Sveta z dne 27. novembra 2009 o prenovljenem okviru za evropsko sodelovanje na področju mladine (2010–2018) (2009/C 311/01): [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009G1219\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009G1219(01)&from=EN) (maj 2020).

Eur-lex1: Sporočilo komisije evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Angažiranje, povezovanje in opolnomočenje mladih: nova strategija EU za mlade: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0269&from=SL> (maj 2020).

Government of Sweden: <https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-of-culture/> (maj 2020).

MDOMSP: Ministarstvo za demografijo, obitelj, mlade i socijalnu politiku: Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. godine: <https://mdomsp.gov.hr/istaknute-teme/mladi-i-volonterstvo/mladi-9015/nacionalni-program-za-mlade-9024/9024> (maj 2020).

PJP Romania: Romunija (junij 2017): <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262376/Country+Sheet+ROMANIA+6+Nov+2017.pdf/d59cc0d8-0f2d-47ef-5ad1-8351ba0f9ffb> (maj 2020).

PJP Sweden: Švedska (april 2020): <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/63134234/Sweden+Country-sheet+April2020.pdf/835bf2e1-674c-e117-590a-55f673e08c72> (maj 2020).

Pollock G. in Hind E. (2017): Young people, contemporary challenges and the future trends: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261641/Youth+Trends+2017.pdf/e4d934cd-db60-6bfa-21ea-82ac43ede6fc> (maj 2020).

Ur. l. EU, C456: Resolucija Sveta Evropske unije in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o okviru za evropsko sodelovanje na področju mladine: Strategija Evropske unije za mlade 2019–2027 (2018/C 456/01): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2018:456:FULL&from=EN> (maj 2020).